ASPECTE PUŢIN STUDIATE ALE IDEOLOGIEI BABUVISTE: POLITICA EXTERNĂ ŞI ORGANIZAREA MILITARĂ A „REPUBLICII EGALILOR"

DE

V. CRISTIAN

În istoria socialismului utopic babuvismul ocupă un loc deosebit de important; Marx sublinia faptul, esenţial, că Babeuf este iniţiatorul „primului partid comunist într-adevăr activ" [1]. Spre deosebire de predecesorii lor, babuviştii nu se limitează la descrierea doar a unei noi societăţi utopice; ei elaborează un plan pentru a se ajunge la o asemenea societate, acţionînd în acest sens în cadrul Conjuraţiei Egalilor şi astfel, „pentru prima dată socialismul intra în istoria evenimentelor" [2]. Studierea babuvismului prezintă deci o dublă importanţă şi avîntul pe care-l cunoaşte cercetarea sa în ultimul timp este pe deplin justificat.

Rezultatele obţinute în anii din urmă în această direcţie sînt remarcabile; trebuie să spunem totuşi că au mai rămas neelucidate sau elucidate doar parţial multe aspecte privind activitatea conjuraţilor dar, mai ales, ideologia lor. Explicaţia acestei situaţii rezidă, în primul rînd, în însuşi caracterul babuvismului. Dacă predecesorii Conjuraţiei Egalilor au avut posibilitatea, în liniştea cabinetului de lucru, să descrie amănunţit şi sistematic societăţile lor utopice, Babeuf şi adepţii săi au fost mai întîi oameni de acţiune, acordînd principala atenţie luptei împotriva regimului burghez nou constituit, mijloacelor de instaurare a comunismului. De aici nu putem trage concluzia, aşa cum s-a făcut uneori [3], că ideologia babuvistă n-ar prezenta importanţă; dimpotrivă, faptul că „Egalii" îşi propuneau aplicarea în practică a ideilor lor le conferă o cu atît mai mare însemnătate. Nu este mai puţin a-

---

[1] Marx-Engels, *Opere*, vol. 4, E.S.P.L.P., Bucureşti 1958, p. 343.

[2] G. Lefebvre, *Préface* la Buonarroti, *Conspiration pour l'Egalité, dite de Babeuf*, Editions Sociales, Paris 1957, p. 10. V. şi В. П. Волгин, *Место бабувизма в истории социальных идеи*. «Француэкии Ежегодник», 1960, стр. 7—13.

[3] M. Boulay, *Babeuf et le Mouvement babouviste*, Thèse Nancy, Vendôme 1931, p. 39.

devărat insă că, din motivele amintite, aceste idei nu sînt dezvoltate întotdeauna în suficientă măsură. O asemenea situaţie a creat anumite dificultăţi cercetătorilor care au preferat să-şi axeze studiile doar asupra anumitor chestiuni. Printre aspectele neglijate sau abordate foarte sumar se numără şi cele ale organizării militare a Republicii Egalilor şi politicii externe a acesteia [4]. Studierea unor asemenea probleme, mai ales prin posibilitatea de a urmări nu numai relaţiile preconizate între indivizi ci şi între popoare, este însă de natură să întregească imaginea ansamblului ideologiei „Egalilor". Se adaugă la aceasta şi interesul pe care-l prezintă în epoca contemporană, cu importanţa pe care au căpătat-o relaţiile internaţionale, cercetarea ideilor socialismului premarxist referitoare la această temă.

În lucrările babuviştilor, consideraţiile asupra problemelor militare şi a politicii externe revin destul de frecvent, chiar dacă nu amplu şi sistematic, şi faptul îşi are explicaţiile sale. Atenţi la toate evenimentele revoluţionare ei s-au oprit adesea în aprecierile lor asupra războaielor pe care le purta atunci Franţa, asupra modificării caracterului lor, opunînd şi în acest domeniu Dictatura iacobină Directoratului [5]. Critica pe care babuviştii o fac perioadei de după 9 thermidor se extinde şi asupra politicii externe şi cu acest prilej ei fac consideraţii interesante cu privire la tema de care ne ocupăm. O altă explicaţie a relativei abundenţe a referirilor lor decurge din însuşi caracterul practic al Conjuraţiei. Convinşi că instaurarea noii societăţi nu se poate realiza decît printr-o insurecţie armată — convingere ce rezulta tocmai din experienţa revoluţiei pe care o trăiseră — babuviştii vor acorda toată atenţia rolului armatei în transformarea revoluţionară pe care o plănuiau. Conştient de rolul pe care-l jucase armata în zilele din prairial, cînd, pentru prima dată de la 14 iulie 1789, ea mersese contra poporului [6], Babeuf va depune toate eforturile pentru atragerea sa de partea conjuraţiei. De la începuturile sale, Comitetul insurecţional babuvist s-a preocupat de propaganda în rîndul militarilor [7]; de altfel, un document precizează că organizaţia se sprijină pe două baze principale, una civilă şi una militară [8]. Explicînd abundenţa referirilor la chestiunile militare, nu trebuie să neglijăm nici antecedentele unora dintre conjuraţi. Nu putem omite faptul că tatăl lui Babeuf fusese militar ceea ce ne permite

---

[4] Organizarea militară a Republicii Egalilor a fost sumar tratată de M. Dommanget, *Babeuf et la Conjuration des Egaux*, Paris 1922, p. 61—63, şi M. Boulay, *op. cit.*, p. 61—63. Notăm că cele mai cunoscute culegeri din operele lui Babeuf, *Pages choisies de Babeuf*, ed. M. Dommanget, Paris, 1935 şi Babeuf, *Textes choisis*, ed. G. et Cl. Willard, Paris 1951, neglijează aproape complet referirile sale în acest domeniu.

[5] V. de ex. Haute Cour de Justice, *Copie des pièces saisies dans le local que Baboeuf* (sic) *occupoit lors de son arrestation*, Paris, Frimaire-Nivôse, An V, t. I, p. 11 (în continuare *Copie des pièces de Babeuf*). Forma *Baboeuf* apare în toate actele procesului.

[6] J. Lépine, *Babeuf*, Paris 1949, p. 187.

[7] Buonarroti, *op. cit.*, t. I, p. 155. Notăm că din cele 22 de pachete confiscate o dată cu arestarea lui Babeuf, 5 se referă la probleme militare; v. *Copie des prièces de Babeuf*, I, p. 3—49.

[8] *Copie des pièces de Babeuf*, I, p. 48—49.

să credem că în discuţiile dintre ei asemenea probleme trebuie să fi revenit frecvent; de altfel, încă din 1787[9] Babeuf se arată preocupat de organizarea de atunci a armatei franceze, ce-i drept fără a ajunge încă la ideile de mai tîrziu. Apoi, mulţi dintre „Egali" fuseseră sau erau ei înşişi militari — aşa cum este cazul unuia din conducătorii conjuraţiei, Ch. Germain. Babeuf a fost şi el o scurtă perioadă militar[10], iar Maréchal se adresa în martie 1793 procurorului Comunei, Chaumette, rugîndu-l să-l ajute să se înroleze în armata activă care lupta împotriva duşmanilor externi[11]. Este cunoscută, de asemenea, lupta lui Buonarroti împotriva contrarevoluţiei în afara graniţelor Franţei. În sfîrşit, nu trebuie să uităm că babuviştii îşi limitau planurile lor doar la Franţa; or, faptul acesta trebuia să aibă importante implicaţii internaţionale, aşa cum demonstra cu prisosinţă exemplul Revoluţiei franceze.

Chestiunea relaţiilor externe preocupase într-o măsură însemnată şi pe predecesorii lui Babeuf. Limitîndu-se însă la simple descrieri ale unor ţări inexistente, aceştia se puteau opri la o rezolvare mult mai comodă, chiar dacă numai parţială. Ne amintim că Utopia lui Morus, Cetatea Soarelui a lui Campanella, Betica Abatelui Fénelon etc., erau, în general, separate în mod natural de restul lumii, idee preluată şi dusă la extrem de Voltaire cu Eldorado-ul din *Candide*. Spre deosebire de acestea însă, societatea pe care o plănuiau babuviştii avea un teritoriu bine stabilit — Franţa — cu vecini a căror acţiune contrarie era posibilă, chiar probabilă; găsirea unei soluţii era mult mai dificilă deci, chiar pe plan teoretic. Această dificultate face ca aprecierile lor să fie şi mai interesante; de altfel, trebuie s-o spunem încă de pe acum, ei îşi vor depăşi în multe privinţe predecesorii şi meritul lor este cu atît mai mare cu cît ei preconizau soluţii pe care le considerau imediat aplicabile.

Principiile călăuzitoare ale politicii externe babuviste sînt expuse de Buonarroti în cunoscuta sa lucrare asupra Conjuraţiei Egalilor[12]. Faptul că ea a apărut la peste trei decenii după sfîrşitul Conjuraţiei ar putea lăsa loc la îndoieli în privinţa exactităţii afirmaţiilor, lăsîndu-ne să bănuim posibilitatea unor influenţe ale activităţii ulterioare a lui Buonarroti[13]. Coroborarea acestor afirmaţii cu cele cuprinse în documentele conjuraţiei ne duce însă la concluzia că ele corespund spiritului de care erau animaţi babuviştii în perioada cînd pregăteau instaurarea noii societăţi prin răsturnarea Directoratului.

---

[9] Cînd îi trimitea lui Dubois de Fosseux, secretarul Academiei din Arras, o broşură asupra constituţiei corpului militar în Franţa pe care Advielle (*Histoire de Gracchus Babeuf et du babouvisme, d'après des nombreux documents inédits*, Paris 1884, t. I, p. 476), o atribuie lui Babeuf.

[10] J. Lépine, *op. cit.*, p. 100.

[11] G. S. Kucerenko, *Concepţiile social-politice ale lui Sylvain Maréchal*, în «Probleme de istorie», nr. 1—1963, p. 210.

[12] Buonarroti, *Conspiration pour l'Egalité, dite de Babeuf*, Bruxelles 1828, t. I—II. (În lucrarea de faţă cităm ediţia cea mai recentă, apărută în 1957, sub îngrijirea lui A. Soboul, cu o prefaţă de G. Lefebvre şi o bibliografie întocmită de J. Dautry).

[13] V. *Prefaţa* lui G. Lefebvre la Buonarroti, *op. cit.*, p. 15.

Politica externă a statului babuvist va fi paşnică. După cum sublinia Buonarroti, „pacea fiind primul dintre bunuri după libertate, nu este util şi just de a se recurge la arme decît atunci cînd aceasta din urmă este ameninaţată" [14]. În afara acestui caz, războiul cel mai fericit este „un atentat împotriva umanităţii şi o sursă de rele pentru învingătorul însuşi" [15]. Condamnînd în modul cel mai sever războaiele, babuviştii sînt însă inconsecvenţi în explicarea originii lor. În *Analiza doctrinei lui Babeuf* [16], de exemplu, după ce se subliniază că războaiele îşi au originea în dispariţia egalităţii iniţiale dintre oameni [17] — în apariţia proprietăţii private deci — şi că ele sînt determinate de „spiritul de cucerire şi de gelozia comerţului" [18], autorul ne lasă să înţelegem totuşi că ele s-ar datora „dragostei de glorie şi nu setei de cuceriri" [19]. Concesia făcută idealismului este evidentă, aici ca şi în alte părţi, dar ea este uşor explicabilă dacă ne gîndim la formaţia spirituală a babuviştilor şi la epoca în care au acţionat. Ne interesează însă mai puţin această contradicţie decît faptul că ei consideră că în „Republica Egalilor" cauzele războaielor vor fi înlăturate. Prevăzînd că politica ei externă va fi paşnică, Buonarroti sublinia ideea că „un popor agricol, fără monedă şi fără lux, neavînd alţi soldaţi decît cetăţenii săi, şi gustînd toate deliciile egalităţii, libertăţii şi abundenţei, n-are nici voinţa, nici puterea de a lua armele pentru a-şi oprima vecinii, sau de a prelungi războiul cînd el este întreprins pentru apărarea sa" [20]. Considerîndu-se ca „unul din membrii marii comunităţi umane" poporul francez se va comporta faţă de celelalte popoare conform aceloraşi principii de egalitate şi de dreptate care vor domni între membrii săi [21]. Ideea este deosebit de importantă şi ea anunţă teza din *Manifestul Partidului Comunist* că „o dată cu dispariţia antagonismului dintre clase în sînul naţiunii, va dispărea şi duşmănia dintre naţiuni" [22].

Proclamînd aceste principii, babuviştii nu puteau însă neglija existenţa pericolului extern. „Cine ar fi putut prezice, se întreba mai tîrziu Buonarroti, pînă la ce punct şi-ar fi multiplicat duşmanii republicii eforturile lor contra noii reforme care, fără îndoială, le-ar fi fost mai

---

[14] Ideea aceasta este întîlnită în Franţa încă la abatele Fénelon. Populaţia statului utopic Betica considera că „nu trebuie să te gîndeşti niciodată la război decît pentru a-ţi apăra libertatea"; F é n e l o n, *Les aventures de Télémaque*, Paris, 1884, p. 114—115.

[15] B u o n a r r o t i, *op. cit.*, I, p. 181—182. Buonarroti consideră că „la gloire militaire fut plusieurs fois le marche-pied de la tyrannie... Les conquêtes et le pillage corrompent les citoyens, poussent les vaincus au désepoir et à la vengeance, introduisent dans les opinions un honneur chevalersque et ambitieux et élèvent au-dessus des lois des chefs rebelles qui osent exercer sur la patrie le despotisme auquel ils avaient façonné les soldats, sous le prétexte de le disciplinner". *Ibidem*, p. 182. Condamnarea dictaturii revine, de altfel, frecvent în operele babuviştilor.

[16] Redactată de Buonarroti dar aprobată de Babeuf.

[17] B u o n a r r o t i, *op. cit.*, t. II, p. 100.

[18] *Ibidem*, p. 101.

[19] *Ibidem*, p. 103.

[20] *Ibidem*, t. I, p. 176.

[21] *Ibidem*, p. 182.

[22] M a r x-E n g e l s, *Opere*, vol. 4, p. 486.

odioasă decît toate cele precedente"[23]. O asemenea amenințare era cît se poate de reală, prevenirea ei fiind absolut necesară. Într-un document al Directoriului secret se sublinia că „cîștigarea bătăliei nu înseamnă nimic dacă nu ne vom asigura folosirea victoriei"[24]. Era evident însă că asigurarea trebuia să se facă nu numai pe plan intern ci și pe plan extern. Era necesar deci, după cuvintele lui Buonarroti, „să se stea în gardă"[25]. După cum vom vedea, felul cum concepeau conjurații organizarea militară a republicii babuviste ar fi făcut din Franța cea mai puternică forță a lumii; dar, deși extrem de puternică, ea nu ar fi constituit o amenințare pentru celelalte state ci dimpotrivă. Comitetul insurecțional considera că războaiele ofensive vor trebui interzise prin lege iar armatele Republicii vor aștepta atacul dușmanilor pe teritoriul său[26]. Statul babuvist nu ar fi purtat război decît pentru a respinge o invazie sau pentru a susține un vecin asuprit în mod nedrept[27], idee pe care o întîlnim la mulți dintre predecesori dar care capătă acum mai multă claritate. Atunci cînd Republica va fi atrasă într-un conflict, ea nu va prelungi ostilitățile nici o zi mai mult decît este necesar, neavînd nici ambiția de a cuceri sau domina, nici interese comerciale[28]; chiar în ducerea războiului ea își va impune păstrarea anumitor reguli[29].

Avînd în vedere cele arătate pînă acum, condamnarea cuceririlor de către „Egali" apare ca ceva cu totul normal. De altfel, ideile privind acest fenomen, ca și ideile lor egalitariste în general, apar la babuviști cu mult înainte de momentul constituirii Conjurației. Încă în 1787 Babeuf vorbea despre cuceriri ca despre o „înclinație inumană"[30]. Condamnarea cuceririlor și imposibilitatea de a fi justificate sînt idei care apar în principalele documente ale babuviștilor[31]. Și aici ei apreciază în mod pozitiv condamnarea cuceririlor de către iacobini[32], blamînd în același timp politica urmată după 9 thermidor; aceeași condamnare o vom întîlni într-o lucrare din 1808 a lui Saint-Simon, scrisă sub influența unui vechi babuvist, Rigomer Bazin[33].

---

23 Buonarroti, *op. cit.*, I, p. 244.

24 *Copie des pièces de Babeuf*, I, p. 82. Directorul secret către agenții.

25 Buonarroti, *op. cit.*, I, p. 176.

26 *Ibidem*, p. 182.

27 *Ibidem*, p. 181.

28 *Ibidem*, p. 224.

29 *Ibidem*, p. 181.

30 Advielle, *op. cit.*, vol. II, partea a II-a, p. 190.

31 Vezi de ex. *Analiza doctrinei lui Babeuf*, în Buonarroti, *op. cit.*, II, p. 105.

32 *Ibidem*, I, p. 50.

33 J. Dautry, *Saint-Simon et les anciens babouvistes de 1804 a 1809*, în «Annales historiques de la Révolution française», no. 162—1960. Este interesant de semnalat aici condamnarea colonialismului, această „indignitate a speciei noastre" după expresia lui Babeuf (Advielle, *op. cit.*, vol II, partea a II-a, p. 182), care respinge ideea unei superiorități a albilor. Referindu-se la chestiunea, mult discutată în sec. XVIII, a originii culorii negrilor el consideră că aceasta se datorește faptului că „așa a ordonat Creatorul; el a făcut să se nască în Indii oameni negri și a permis ca cei din Europa să fie albi" (*Ibidem*, p. 237). Se ajunge astfel la situația paradoxală că Babeuf, care apelează la divinitate, este mai avansat decît Voltaire, de exemplu, care caută o explicație naturală dar care susține superioritatea rasială a albilor.

Blamînd cuceririle şi politica externă ofensivă, conjuraţii se vor preocupa în acelaşi timp de securitatea Republicii lor. În acest scop ei vor preconiza diferite metode, una din ele fiind o anumită separare a Franţei de restul lumii. Ideea acestei separări nu este nouă; o recomandase şi Platon în *Republica* sa, o dată cu Morus devenind o trăsătură aproape constantă a creatorilor de sisteme utopice. Fireşte, în explicarea acceptării ei de către babuvişti trebuie să ţinem seama şi de experienţa acumulată în timpul revoluţiei.

Conjuraţii erau de părere că, pe de o parte, între Franţa şi vecinii săi trebuiau ridicate bariere pline de obstacole, iar pe de altă parte, era necesară aplicarea unor restricţii privind accesul străinilor care ar fi putut introduce o morală străină Republicii sau, aşa cum demonstrase experienţa iacobină, puteau atenta la siguranţa statului [34]. De altfel, aceste restricţii începeau chiar din momentul insurecţiei [35]. Este greu însă să se vorbească, aşa cum s-a făcut [36], de o xenofobie a Republicii babuviste. Conjuraţii considerau cauza lor o cauză a întregii umanităţi; era evident deci că în interesul acesteia republica lor trebuia să prevină toate prejudiciile. De altfel, dacă la graniţele Franţei s-ar fi ridicat bariere, ele, sublinia Buonarroti, „nu ar fi fost impenetrabile; dragostea pentru umanitate le-ar fi deschis amicilor nefericiţi ai libertăţii, binefăcătorilor naţiunilor, atraşi de dorinţa de a cunoaşte instituţiile franceze şi oamenilor sătui de sclavie care ar fi venit cu o inimă curată să caute în Republica noastră egalitatea şi fericirea" [37]. Notăm şi faptul că prin *Actul insurecţional* conjuraţii îşi manifestau hotărîrea de a fi corecţi în relaţiile diplomatice, reprezentanţii străini fiind puşi sub ocrotirea poporului [38].

Impunînd anumite restricţii — justificate — în relaţiile cu străinii, babuviştii nu aveau intenţia, aşa cum sublinia Babeuf, să înconjoare Franţa cu „un zid chinezesc" [39]. Am văzut deja că graniţele Republicii nu ar fi fost închise pentru toţi străinii fără deosebire; se mai adăugau apoi şi considerente de altă natură. Reluînd o idee întîlnită deja la Voltaire, ei consideră că paralel cu dezvoltarea societăţii oamenii şi-au creat o serie de deprinderi, devenite necesităţi, care nu existau înainte [40] — în stare de natură pe care babuviştii, elevi ai lui Rousseau, o elogiază — şi care nu pot fi satisfăcute decît prin intermediul comerţului exterior. Dar, precizează conjuraţii, comerţul, „rădăcină a avidităţii celei mai devorante" [41], nu trebuie lăsat pe mîna unor particulari; „poporul fiind unicul proprietar al tuturor bunurilor, nu-i aparţine decît lui să trateze cu străinii... Rezultă de aici că relaţiile comerciale cu

---

34 Buonarroti, *op. cit.*, t. I, p. 191.
35 *Ibidem*, II, p. 168.
36 M. Boulay, *op. cit.*, p. 69.
37 Buonarroti, *op. cit.*, I, p. 191.
38 *Ibidem*, II, p. 168. Menţionăm şi faptul că Republica îşi asuma plata tuturor datoriilor locuitorilor comunităţii către străinătate; *Ibidem*, p. 214.
39 J. Lépine, *op. cit.*, p. 157.
40 Buonarroti, *op. cit.*, I, p. 162.
41 *Ibidem*, p. 50.

străinii trebuie să fie supuse direcției supreme a republicii"[42]. În acest scop, la granițele terestre și maritime vor fi înființate antrepozite și schimburile se vor efectua numai aici[43] — observăm din nou grija ca negustorii străini, reprezentanți ai unor relații sociale și moravuri inexistente în Franța babuvistă, să nu pătrundă în interiorul republicii unde le-ar putea răspîndi. Principiile organizării comerțului exterior sînt împrumutate în mod evident din *Codul naturii* al lui Morelly[44] și ele se referă probabil numai la o anumită perioadă; Babeuf este convins că o dată cu „lărgirea treptată a cercului umanității" — înțelegem a comunismului egalitarist — o dată cu guvernele rele și frontierele, vor dispare și vămile[45].

Cum comerțul interior va fi complet înlăturat, Republica nu va mai bate monedă, rămînînd ca cea existentă să fie întrebuințată numai pentru comerțul exterior. De altfel, disprețul pentru aur și bani este o trăsătură constantă a gîndirii socialiste. În *Istoria insulei Calejava*, de exemplu, apărută în 1700, Claude Gilbert nu admitea în societatea de aici folosirea aurului[46]; la fel stau lucrurile și în *Betica* abatelui Fénelon[47]; și să ne amintim că mai tîrziu, vorbind despre perioada cînd socialismul va cuprinde întreg globul, Lenin recomanda în privința aurului o întrebuințare extrem de prozaică.

Măsurile preconizate de babuviști urmăreau împiedicarea oricărei posibilități de pătrundere a relațiilor bazate pe proprietatea privată; ele aveau însă și scopul să înlăture acele posibilități de conflict datorate neînțelegerilor comerciale. Dar, căutînd să elimine orice posibilitate de conflict, ei își dădeau seama că evitarea conflictului nu depinde numai de ei și că trebuie să fie pregătiți pentru orice eventualitate. Conștienți de faptul că „cele mai bune instituții interne nu vor putea să apere un popor neîndemînatic în ale războiului de invazia unui vecin nedrept și războinic"[48], ei acordă o deosebită atenție organizării unei puternice forțe armate. Pornind de la convingerea că „nu se poate face nimic măreț decît cu întregul popor"[49], Babeuf și adepții săi consideră că prima condiție pentru aceasta este instruirea militară a tuturor cetățenilor republicii. Babuviștii subliniază că „egalitatea și libertatea nu pot exista în societate decît dacă toți cetățenii... sînt întotdeauna gata să ia armele pentru apărarea teritoriului și a legii"[50]; ei reiau astfel o idee întîlnită și la alți utopici dinaintea lor, căreia îi dau un caracter mai concret, ajutați în bună măsură de experiența

---

42 *Ibidem*, p. 162—163.
43 Pentru organizarea comerțului exterior vezi *Fragment d'un projet de décret économique*, în B u o n a r r o t i, *op. cit.*, II, p. 210—214.
44 M o r e l l y, *Code de la nature*, Editions sociales, Paris, 1958, p. 131.
45 B a b e u f, *Textes choisis*, Editions sociales, Paris, 1951, p. 91. „O perfectă comunicație cu națiunile străine n-ar fi putut avea loc înainte ca ele să fi adoptat principiile politice ale Franței»; B u o n a r r o t i, *op. cit.*, I, p. 191.
46 L i c h t e n b e r g e r, *Le socialisme au XVIII-e siècle*, Paris, 1895, p. 40.
47 F é n e l o n, *op. cit.*, p. 112.
48 B u o n a r r o t i, *op. cit.*, I, p. 175.
49 J. L é p i n e, *op. cit.*, p. 168.
50 B u o n a r r o t i, *op. cit.*, I, p. 171.

revoluției. De altfel, încă în 1792 Babeuf considera că atunci cînd între cetăți va domni o egalitate deplină, „va fi necesar să se licențieze, cel puțin în parte, trupele regulate care sînt în același timp un prisos și un pericol pentru libertate" [51]. Notăm însă că organizarea armată a republicii nu urma să fie veșnică; ea era însă necesară „în situația în care se găsea atunci Europa și pînă cînd rațiunea și libertatea vor fi făcut noi progrese [52].

Principiile preconizate de babuviști în acest sens sînt, așa cum rezultă din *Decretul militar*, cît se poate de simple. Între 20 și 25 de ani orice francez servește efectiv în armată [53]. Pentru militari sînt organizate tabere speciale unde, firește, se trăiește în comun. Tratamentul este același pentru toți, rațiile fiind echivalente cu cele ale civililor; numai în cazuri excepționale ele pot fi mărite. În armată domnește o disciplină severă. Faptele de arme strălucite sînt recompensate. Aceste idei sînt cît se poate de conforme concepției generale a babuviștilor. Căutînd însă să impună pretutindeni comunismul lor strict egalitarist ei ajung uneori la soluții cu totul surprinzătoare atunci cînd sînt nevoiți să facă concesii epocii în care trăiesc. Așa, de exemplu, ei admit că soldatul poate lua pradă de la inamic, dar prevăd că aceasta se va face în mod „legitim" și că orice captură va fi adusă la administrația armatei, soldații angajîndu-se înainte de intrarea în campanie în acest sens [54]. Avem aici un exemplu al limitelor babuvismului.

Preocupați să păstreze o deplină egalitate în toate sferele societății viitoare, conjurații s-au oprit cu o minuțioasă atenție asupra organizării ierarhice a armatei, căutînd să-i imprime o formă cît mai democratică. Ceea ce au urmărit ei în primul rînd a fost ca armata să nu mai constituie un corp separat în cadrul societății, iar ofițerii o categorie aparte în cadrul armatei, situație care ar fi putut favoriza instaurarea dictaturii [55]. Acest lucru putea fi evitat prin serviciul militar obligatoriu și prin faptul că toți cetățenii vor fi instruiți și înarmați [56]; apoi, comanda generală a armatei va fi exercitată de autoritatea supremă a statului, singura care poate chema cetățenii la apărarea comună [57]. Pentru ca ambiția generalilor să nu mai fie de temut, ca și pentru ca războiul să nu fie făcut niciodată decît conform spiritului poporului, se preconiza ca funcțiile superioare în armată să fie ocupate de magistrații civili [58]. În general se acordă o mare

[51] Tabelul a fost întocmit pe baza datelor din *Buletinul informativ al Ministeru-*

[52] Cele două tabele au fost întocmite pe baza datelor din *Buletinul informativ*

[53] Notăm că într-o lucrare publicată în 1789, marchizul de Valenglert, care preconiza o organizare a armatei ce avea unele puncte de contact cu cea a lui Babeuf, stabilea stagiul la 30 ani; Advielle, *op. cit.*, I, p. 374. Advielle exagerează evident cînd spune că la Valenglert întîlnim deja ideologia babuvistă. El vorbea într-adevăr de educația în comun a copiilor, de obligația tuturor de a munci, dar limita aceste principii doar la armată și la terenurile necultivate încă. De altfel, Valenglert pornea de la principiul „Le roi veut le bien et le cherche».

[54] Buonarroti, *op. cit.*, I, p. 220.

[55] Buonarroti subliniază faptul că succesul conjurației ar fi prezervat poporul francez de ambițiile lui Napoleon; *Ibidem*, p. 225, nr. 1.

[56] *Ibidem*, p. 175.

[57] *Ibidem*, p. 178.

[58] *Ibidem*, p. 199.

atenţie ofiţerilor pentru ca aceştia să nu se considere ca alcătuind o categorie aparte. Mai întîi, toţi comandanţii vor fi aleşi de către subordonaţi, după ce au efectuat un anumit stagiu ca simpli soldaţi şi nu-şi vor exercita funcţia decît un timp limitat [59]. Ideea este în spiritul socialismului utopic, dar ea trădează şi o influenţă a experienţei Revoluţiei franceze. Apoi, ca orice funcţie în Republică, exercitarea unui comandament militar nu este un privilegiu; ofiţerii sînt supuşi aceleiaşi discipline ca şi soldaţii, ba chiar mai severe încă, aşa cum se poate observa în *Decretul militar*. Se prevede aici că generalii şi ofiţerii care se vor face vinovaţi de furt, beţie, viol, jocuri de noroc, dispreţul legilor, violenţe şi acte arbitrare faţă de subordonaţi, vor fi pedepsiţi cu moartea [60].

Babeuf îşi depăşeşte epoca, după cum îşi depăşeşte şi predecesorii şi din alte puncte de vedere. Subliniem mai ales faptul că el nu rezerva armatei doar o funcţie externă, ci o şi deosebit de importantă funcţie internă. În concepţia sa armata trebuia să fie nu numai un scut al Republicii, ci şi o unitate productivă, şi, mai ales, o şcoală comunistă.

În statul babuvist armata înceta să mai constituie o povară pentru restul poporului, ea urmînd să devină şi o „armată a muncii" [61]. Ideea apăruse în germene la Babeuf încă în 1792. El considera atunci că o asemenea transformare va avea drept consecinţă faptul că „dacă Franţa îşi plăteşte soldaţii, ea nu-şi va mai regreta banii pentru că ei îi vor da canale, drumuri practicabile şi cîmpii fertile în locul mlaştinelor nesănătoase şi a terenurilor necultivate" [62]. Ideea nu apare acum pentru prima dată; în 1789 marchizul de Valenglert propunea lucrarea pămînturilor necultivate cu ajutorul mijloacelor pe care le oferea armata [63]. La Babeuf însă această posibilitate este legată de existenţa comunismului.

Munca productivă a armatei ar fi avut darul să uşureze întreţinerea ei de către Republică. De altfel, întreţinerea armatei, deşi ea trebuia să fie destul de numeroasă, nu îngrijora de fel pe babuvişti [64]. Faptul că în Republică toată lumea munceşte ar fi creat o cantitate de produse mult mai mare decît pînă acum; surplusul putea fi, în parte, întrebuinţat pentru acoperirea necesităţilor armatei, în parte, depus în rezervoare pentru caz de război, calamităţi, etc. Chiar atunci cînd războiul s-ar fi prelungit prea mult, o simplă mărire cu o jumătate de oră a zilei de muncă a celor rămaşi în producţie ar fi fost suficientă [65]. Interesantă,

---

[59] B u o n a r r o t i, *op. cit.*, p. 219.
[60] *Ibidem*, p. 220.
[61] J. L é p i n e, *op. cit.*, p. 82.
[62] *Ibidem*, p. 82—83.
[63] A d v i e l l e, *op. cit.*, I, p. 374.
[64] Încă în 1790, Babeuf se arăta preocupat de chestiunea întreţinerii armatei: v. V. D a l i n, *Robespierre et Danton vus par Babeuf*, în «Annales Historiques de la Révolution française», no. 162 — 1960, p. 391.
[65] B u o n a r r o t i, *op. cit.*, p. 180—181. „La patrie en danger, trouver dans l'augmentation d'une demi-heure de travail par jour, plus de soldats et de ressources que ne peuvent fournir aujourd'hui tous les financiers de l'Europe"; *Ibidem*, II, p. 152 (Scrisoare către M. V.).

ideea cuprinde totuşi un optimism pe care împrejurările nu-l justificau. Ea reflectă însă tendinţa babuviştilor de a făuri o societate perfectă mai bună decît toate celelalte.

In realizarea unei asemenea societăţi un rol important era rezervat armatei prin posibilităţile pe care le oferea ea pentru educarea cetăţenilor în spiritul noilor idei[66]. Încă în 1792 întîlnim la Babeuf ideea că egalitatea perfectă trebuie şi poate fi mai uşor instaurată în armată „pentru că armata nu posedă nimic şi pentru că ea este obişnuită să nu primească nimic decît de la stat", idee reluată şi în 1795[67]. Pornind probabil de la o asemenea constatare, babuviştii au hotărît ca nimeni să nu poată deveni cetăţean decît în momentul în care şi-a terminat stagiul militar. În tot timpul acestuia tinerii urmau să fie pregătiţi pentru a trăi în spiritul ideilor comuniste. În taberele militare, ne informează Buonarroti, „tinerii ar fi fost în permanenţă în atenţia patriei care, nepierzînd niciodată din vedere destinaţia lor viitoare, i-ar fi întreţinut în mod constant despre binefacerile sale (ale Republicii babuviste — n.n.), despre legile sale şi despre datoriile lor"[68]. Astfel, „tinerii şi soldaţii s-ar fi ataşat moravurilor de egalitate şi ceea ce este mai important va fi făcut, pentru că în cîţiva ani aceşti tineri şi aceşti soldaţi vor compune aproape totalitatea naţiunii"[69]. În momentul cînd ar fi devenit cetăţeni ei ar fi fost „deja pregătiţi pentru disciplină şi privaţiile taberelor, înflăcăraţi de dragoste faţă de patrie şi arzînd de dorinţa să o servească"[70]. Concepută în felul acesta, armata ar fi constituit un însemnat instrument pentru întărirea Republicii. Se mai adaugă şi faptul că armatei şi instrucţiei militare le revenea sarcina principală în educaţia fizică a cetăţenilor[71], chestiune deosebit de importantă întrucît „sănătatea şi forţa cetăţenilor sînt condiţii de care depind în mod esenţial fericirea şi forţa Republicii"[72].

Urmărind, sub influenţa anticilor şi, mai ales, a necesităţilor practice, o pregătire multilaterală a cetăţenilor, babuviştii îşi îndreaptă totuşi atenţia principală spre educaţia morală fapt care nu ne surprinde la oameni care se considerau discipoli ai lui Rousseau şi, în parte, ai iacobinilor, preconizînd ca şi aceştia, dar în alt sens, soluţii idealiste în transformarea societăţii.

Acordînd un loc însemnat transformării morale a oamenilor în schimbările care se vor produce, babuviştii insistă în mod deosebit asupra patriotismului. În concepţia lor, pentru locuitorii viitoarei societăţi, „dragostea de patrie ar fi devenit pasiunea lor predominan-

[66] Cu privire la rolul educaţiei în consolidarea noii societăţi vezi M. Dommanget, *Babeuf et l'éducation*, in «Annales Historiques de la Révoultion française», no. 162 — 1960, p. 488—506 şi no. 163 — 1961, p. 35—46; de asemenea Cl. Mazauric, *Babeuf şi Conspiraţia pentru egalitate*, Editura politică, Bucureşti, 1964, p. 173—174. Consideraţiile întîlnite aici nu se referă şi la educaţia în cadrul armatei.

[67] J. Lépine, *op. cit.*, p. 82.

[68] Buonarroti, *op. cit.*, I, p. 173.

[69] *Ibidem*, p. 221.

[70] *Ibidem*, p. 176.

[71] *Ibidem*, p. 178.

[72] *Ibidem*, p. 205.

tă" [73]. Evident, ideea nu este nouă, ea întîlnindu-se la majoritatea gînditorilor utopici anteriori. Nou este însă faptul că Babeuf și adepții săi condiționează patriotismul de existența unor anumite raporturi sociale. În societatea împărțită pe clase este greu să se vorbească de un patriotism adevărat și aceasta atît pentru că, după expresia mai tîrzie a lui Buonarroti, „dragostea de patrie n-a fost niciodată pasiunea dominantă la bogați" [74], cît, mai ales, datorită situației și atitudinii maselor populare. Încă în 1790, vorbind despre împărțirea cetățenilor în activi și pasivi, Babeuf arăta că ultimii „au devenit străini patriei" [75] și că, în consecință, sînt dispensați de orice datorie față de ea [76]. Mai tîrziu, în comitetul de la Amar, se sublinia că datorită situației sale deplorabile, „mulțimea nu vede în societate decît un dușman și pierde pînă și posibilitatea de a avea o patrie" [77]. Chiar dacă insuficient de clar conturată, această idee nu poate să nu ne amintească teza expusă peste cinci decenii în *Manifestul Comunist*: „Muncitorii nu au patrie" [78].

Lucrurile vor căpăta o cu totul altă înfățișare în viitoarea societate. Am văzut cît de preocupați erau babuviștii de educarea în spirit patriotic a cetățenilor Republicii prin instrucția militară; ei se mai gîndeau în acest scop și la alte mijloace ca ceremoniile solemne cu ocazia diferitelor evenimente, cunoașterea frumuseților patriei, predarea unor cunoștințe de limba franceză, istorie etc. [79]. Acestea erau însă numai metode; adevăratul izvor al patriotismului ar fi constat tocmai în principiile comuniste după care era alcătuită societatea. Aceleași principii ar fi dat Republicii Egalilor o tărie de neînvins. Conjurații își manifestau convingerea că „din această mare și frecventă comunicație de oameni și lucruri trebuie să se nască în mod necesar un sentiment de fericire, de fraternitate și de devotament atît de general și atît de puternic încît este de presupus că nici o forță omenească nu va putea nici să invadeze țara, nici să distrugă instituțiile egalitare" [80]. Experiența dictaturii iacobine le arăta că „sufletele libere conțin un resort mult mai puternic decît toate regulile tactice" [81]. Republica Egalilor trebuia să reprezinte astfel o forță de neînvins; în același timp însă ea ar fi constituit un exemplu permanent pentru celelalte popoare.

În legătură cu această problemă s-a pus întrebarea: au fost babuviștii internaționaliști?

Credem că răspunsul la această întrebare depinde de sensul pe care-l acordăm cuvîntului „internaționalist". Într-o lucrare mai veche,

---

73 Buonarroti, *op. cit.*, I, p. 178.
74 Bernstein, *op. cit.*, p. 211.
75 J. Lépine, *op. cit.*, p. 75.
76 *Ibidem*, p. 76.
77 Buonarroti, *op. cit.*, I, p. 79.
78 Marx-Engels, *Opere*, vol. 4, p. 485.
79 Buonarroti, *op. cit.*, I, passim. Ei erau, de altfel, de părere că „singurele cunoștințe necesare cetățenilor erau cele care trebuiau să-i facă capabili să-și servească și să-și apere patria"; Advielle, *op. cit.*, I, p. 208.
80 Buonarroti, *op. cit.*, I, p. 161.
81 *Ibidem*, p. 177, nr. 1.

M. Dommanget spunea că la Babeuf „nu există, dacă nu nici o idee, cel puțin nici o tentativă de înțelegere și de acțiune internațională a muncitorilor"[82]. Observăm însă că o asemenea alianță nu putea exista pentru bunul motiv că muncitorimea, ca o categorie bine precizată, nu apăruse încă; de altfel, una din trăsăturile socialiștilor utopici este că ei nu acționează în numele unei clase anumite. Dacă acordăm termenului „internaționalist" sensul actual de internaționalism proletar, atunci, evident, nu-l putem aplica babuviștilor. Dacă dimpotrivă îl restrîngem la acela de înțelegere a intereselor umanității — singurul sens care putea corespunde epocii — atunci lucrurile capătă un alt aspect și termenul poate apărea lîngă numele babuviștilor.

Propunîndu-și modificarea sistemului social din Franța, „Egalii" și-au manifestat adesea interesul și simpatia față de celelalte popoare. Faptul se explică prin mai multe considerente. În rîndul babuviștilor se aflau și reprezentanți ai altor popoare, cel mai proeminent dintre aceștia fiind Buonarroti[83]. Acționînd în cadrul Conjurației Egalilor, propunîndu-și realizarea scopurilor ei, aceștia urmăreau concomitent și eliberarea țărilor lor; amintim în acest sens activitatea lui Buonarroti tinzînd spre formarea unei Italii democratice și unificate[84]. Sînt cunoscute, dacă nu studiate, raporturile babuviștilor cu societățile urmărind unitatea Germaniei și mai ales cu „Iluminații din Bavaria"[85] ca și simpatiile de care se bucurau în organizația muncitorească engleză London Corresponding Society[86]. Subliniem însă că aceste legături, exceptîndu-le pe cele cu patrioții italieni, sînt totuși slabe și în condițiile de la sfîrșitul sec. XVIII nici nu puteau fi altfel. Este adevărat că babuviștii — și în special Buonarroti — erau convinși de „indivizibilitatea democrației"; „progresînd în Franța ea va trezi popoarele din sud și cuprinzînd Italia, Revoluția își va consolida propriul triumf în Franța"[87]. Ei erau convinși că „atunci cînd binele se face într-un loc este ca și cum s-ar face în altul"[88]. Dar chiar în cazul Italiei nu credem că se poate afirma că babuviștii aveau scopul „să sincronizeze mișcările democratice din Franța și Italia"[89]; cel puțin pentru perioada cînd conjurații pregăteau declanșarea insurecției nu am întîlnit nici un indiciu care să ne permită o asemenea afirmație.

Dar dacă babuviștii nu urmăresc o luptă comună pe scară internațională împotriva asupritorilor, ei au convingerea, frecvent exprimată, că luptînd pentru transformarea Franței contribuie la instaurarea „fericirii universale". Nu întîmplător ei se consideră urmași ai celor care

82 M. Dommanget, *Babeuf et la Conjuration des Egaux*, p. 96.

83 Este greu totuși de vorbit despre babuviști ca despre un partid „internațional" prin compoziția sa, cum consideră S. Bernstein, *op. cit.*, p. 116.

84 J. Godechot, *Le babouvisme et l'unité italienne*, în „Revue des études italiennes", 1939, p. 253—259; v. și C. Mazauric, *op. cit.*, p. 199—200.

85 G. Parisel, *Babouvisme et maçonnerie*, în *Mélanges Andler*, Strasbourg, 1924, p. 269—274.

86 Bernstein, *op. cit.*, p. 116.

87 *Ibidem*, p. 27.

88 *Ibidem*.

89 *Ibidem*, p. 68.

au luptat pentru progresul omenirii în rîndul cărora numără, într-o apropiere surprinzătoare dar explicabilă prin epoca în care au trăit, pe Isus, Socrate, inițiatorii legii agrare romane, Kosciuszko etc.[90]. Această convingere a lor a ieșit și mai pregnant în evidență la procesul de la Vendôme atunci cînd au declarat că de sentința care se va da aici va depinde nu numai evoluția viitoare a Franței ci, prin exemplul oferit, și evoluția viitoare a Europei[91].

În această ordine de idei trebuie să subliniem un lucru: babuviștii consideră că importanța internațională a Republicii Egalilor în răspîndirea comunismului va consta numai în exemplul pe care-l va oferi ea altor popoare. În felul acesta trebuie înțelese afirmațiile conjuraților că ei urmăresc eliberarea omenirii, că „toate planurile lor se referă la fericirea umanității"[92], la care trebuie adăugată, firește, și influența stilului și a gîndirii iacobine. Măsurile preconizate privesc numai Franța și atunci cînd Germain își exprima dorința ca „reforma" să se extindă treptat pînă la popoarele cele mai îndepărtate, Babeuf îi recomandă o moderație în dorințe[93]. Ca o explicație a acestei atitudini, Buonarroti a emis ideea deosebit de valoroasă că „metoda și timpul necesar pentru a atinge bune rezultate (în instaurarea comunismului — n.n.) vor varia în funcție de popoare, dar aceasta este o chestiune pe care fiecare popor trebuie s-o hotărască el singur"[94]. Considerînd greșit că în Franța sînt condiții pentru instaurarea comunismului, ei erau de părere în același timp că aceste condiții nu existau în alte țări; este semnificativ că Buonarroti nu credea că în Italia era posibilă instaurarea imediată a comunismului ci că mai întîi ar fi fost necesară o perioadă de tranziție[95]. Evident că asemenea idei trebuia să-i conducă pe babuviști la o anumită atitudine față de evoluția mondială a comunismului. Reliefînd importanța pe care trebuia s-o aibă exemplul Franței, ei blamează orice încercare de răspîndire a noii societăți pe calea armelor. În concepția Directoriului secret „o atît de mare binefacere (comunismul — n.n.) nu putea fi răspîndită prin forța armelor, fie pentru că invazia conține în mod necesar în ea ideea cuceririi și a dominației, fie pentru că accentele fraternității nu se împacă cu violențele"[96]. Fragmentul ne dă posibilitatea să înțelegem, printre altele, că babuviștii urmăreau ca și între popoare să domnească aceeași egalitate care urma să reglementeze relațiile între indivizi. În istoria ideilor socialiste această teză constituie o cucerire însemnată;

---

[90] Babeuf, *La doctrine des Egaux*, ed. A. Thomas, Paris, 1906, p. 32; Advielle, *op. cit.*, II, p. 13.

[91] Advielle, *op. cit.*, II, p. 11—12; 16.

[92] Buonarroti, *op. cit.*, I, p. 182.

[93] Advielle, *op. cit.*, I, p. 147.

[94] Bernstein, *op. cit.*, p. 199.

[96] Buonarroti, *op. cit.*, I, p. 191.

să ne amintim, de pildă, că utopienii lui Morus aveau o poziție privilegiată în raport cu alte popoare, inclusiv cu cele aliate lor, păstrînd chiar sclavi din rîndul străinilor [97].

Dacă babuviștii limitau rolul Republicii Egalilor în propagarea comunismului doar la acela de a servi drept exemplu celorlalte națiuni, dacă blamau răspîndirea prin forță a ideilor egalitariste, ei considerau totuși că punctul final al dezvoltării întregii omeniri este comunismul [98] și chiar dacă nu înțelegeau exact necesitatea acestei evoluții, meritul lor rămîne important. Ideea apăruse ce-i drept la Morelly [99] iar în perioada contemporană Conjurației o întîlnim la utopistul german Frölich [100]. La aceștia însă ea este abia schițată. Babuviștii au meritul de a o fi dezvoltat, în același timp în care își propuneau aplicarea în practică a ideilor lor. Subliniem, de asemenea, faptul că ei înțelegeau că victoria comunismului pe scară mondială va exclude cauzele războaielor [101].

Analiza concepțiilor babuviștilor cu privire la chestiunile militare și la cele de politică externă arată că ele sînt corespunzătoare întregului lor sistem egalitarist. Tocmai aici se deosebesc babuviștii de gînditorii burghezi progresiști. Este adevărat că multe idei și, în special, condamnarea războiului, sînt comune; dar conjurații leagă schimbarea caracterului relațiilor internaționale de schimbarea orînduirii sociale, depășind mai ales prin aceasta pe umaniștii burghezi. Nouă nu este problema păcii, nou e modul de abordare și de rezolvare a ei. Încă în 1787 Babeuf considera că „pentru a opera o mare revoluție trebuie efectuate mari schimbări" [102]; precizate o dată cu evoluția sa ulterioară, aceste schimbări urmau să cuprindă, după cum am văzut, și fenomenele de politică externă, inclusiv pe cele militare, al căror caracter trebuia să se modifice radical.

În legătură cu această chestiune s-a pus și problema militarismului la babuviști. Într-o lucrare mai veche, M. Boulay considera că ei „nu sînt antimilitariști" [103], bazîndu-se pe faptul că Republica Egalilor ar fi dispus de forțe armate. Situîndu-se pe o poziție mai avansată, M. Dommanget era de părere că „babuviștii nu erau împotriva militarismului în general, ci împotriva militarismului ca instrument al conser-

---

97 Ni se pare totuși că obiecțiile aduse de Shlomo Avineri (*Ward and Slavery in More's Utopia*, în «International Review of Social History», vol. VII, 1962, part. 2, p. 260—290), care blamează păstrarea de către Morus a sclaviei și metodele folosite de utopieni în ducerea războiului nu țin seama de epoca în care a fost scrisă lucrarea.

98 G. Weill, *Ph. Buonarroti*, în «Revue historique», t. LXXVI, 1901, p. 271.

99 Morelly, *Code de la Nature*, p. 37; 127—128; 139.

100 Gerhard Steiner, *Un socialiste utopiste allemand du XVIII-e siècle. Carl Wilhelm Frölich*, în «Annales Historiques de la Révolution française», no. 166, 1961, p. 450.

101 Advielle, *op. cit.*, partea a II-a, p. 192.

102 Babeuf, *Textes choisis*, p. 91.

103 M. Boulay, *op. cit.*, p. 61.

vării sociale"[104]. Considerăm însă, pe baza analizei ideilor lor, că însăşi ridicarea unei asemenea probleme este greşită. Militarismul este un fenomen care se manifestă în anumite condiţii şi care este legat de o armată separată de restul poporului; or, în Republica Egalilor însuşi poporul urma să constituie armata şi am văzut că babuviştii accentuează asupra faptului că o asemenea situaţie va înlătura consecinţele negative ale existenţei unui corp militar aparte. Dacă am accepta că babuviştii sînt, chiar parţial, militarişti, am accepta implicit că înarmarea şi instruirea generală a întregului popor, în scopuri pur defensive, este sinonimă cu militarismul. La o asemenea interpretare se opune şi analiza principiilor lor privind politica externă; mergînd mai departe decît predecesorii lor, babuviştii vor susţine egalitatea naţiunilor, vor blama războaiele ofensive, inclusiv pe acelea avînd drept scop răspîndirea comunismului.

Evident că asemenea idei nu au apărut pe neaşteptate la babuvişti. Unele idei asemănătoare pot fi întîlnite, chiar dacă într-o formă mai confuză, la gînditorii utopici anteriori. Apoi, în ideologia franceză a secolului al XVIII-lea problemele păcii şi ale războiului suscitaseră un interes deosebit. Este cunoscută condamnarea de către Voltaire, ce-i drept cu anumite limite, a cuceririlor; este cunoscut, de asemenea, proiectul unei păci veşnice a lui Bernardin de Saint-Pierre[105] ca şi cel al lui Rousseau[106], pentru a nu menţiona decît cîteva nume. Dar influenţele nu pot fi reduse numai la cele de ordin ideologic; notăm de altfel că în *Codul naturii* al lui Morelly — de la care babuviştii s-au inspirat în mod evident[107] — nu se vorbeşte de armată. De altfel, asemănarea cu ideile utopiştilor anteriori poate fi pusă în mare măsură pe seama asemănării generale între sistemele lor, a dispariţiei proprietăţii private şi, o dată cu aceasta, a tendinţei de cuceriri, ca şi a umanismului ideologiei socialiste în general. Pentru a înţelege exact ideile babuviştilor cu privire la fenomenele militare şi de politică externă nu putem omite în nici un caz influenţa revoluţiei şi, mai ales, a Dictaturii iacobine. Putem considera că şi în acest domeniu concepţiile babuviştilor s-au clarificat o dată cu experienţa pe care le-a furnizat-o perioada iacobină[108]. Dar şi aici ei au depăşit cu mult pe cei care, într-o anumită măsură, le fuseseră profesori. Şi ideea pe care o dezvoltă, ideea unei „noi rînduieli a lumii"[109] — pentru a relua cunoscuta expresie din *Sfînta Familie* — este în acelaşi timp ideea unor noi relaţii între popoare, relaţii care depăşeau cu mult epoca în care şi pentru care fuseseră create; ele erau astfel deosebit de avansate, rămînînd însă în acelaşi timp, ca întregul sistem babuvist, irealizabile.

---

104 M. Dommanget, *Babeuf et la Conjuration des Egaux*, p. 83. În acest din urmă sens, M. Dommanget consideră că babuviştii „fixează bazele antimilitarismului muncitoresc"; *Ibidem*.

105 Lichtenberger, *op. cit.*, p. 70—71.

106 *Трактаты об вечном мире*. Москва, 1963, p. 138—149.

107 Volghin, Préface, la Morelly, *op. cit.*, p. 20.

108 В. М. Далин, *Гракх Бабеф накануне и во время Великой французской революции (1785—1794)*. Изд. АН СССР, Москва, 1963, стр. 62.

109 Marx-Engels, *Opere*, vol. 2, ESPLA, 1958, p. 134.

МАЛОИЗУЧЕННЫЙ АСПЕКТ БАБУВИСТСКОЙ ИДЕОЛОГИИ : ВОЕННАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ И ВНЕШНЯЯ ПОЛИТИКА РЕСПУБЛИКИ „РАВНЫХ"

Краткое содержание

Вопрос о взглядах бабувистов относительно военной организации и внешней политике республики, которую они подготовляли, был рассмотрен до сих пор лишь случайно.

Изучение этого вопроса позволяет нам понимать какие были отношения, которые предпочитали „Равные", не только между индивидумами, но и между народами. По мнению Бабефа и его сторонников, коммунистическая организация Франции должна была определить коренное изменение её отношений к другим государствам. Агрессивные войны выли совсем исключены; бабувисты допускали лишь возможность оборонных войн или войн с целью помочь народам, борющимся за освобождение.

Благодаря тому, что Франция была, хотя в начале, единственным коммунистическим государством, можно было ожидать нападения со стороны соседних государств; поэтому бабувистская респувлика должна была иметь хорошую военную подготовку.

Главным средством в этом отношении была военная подготовка всего народа, которая могла бы осуществляться, прежде всего, обязательной военной службой всех граждан от 20 до 25 лет. Артмя не должна была представлять лишь оборонную силу но в то же время должно быть и продуктивной единицей, а также школой-коммунизм.

В работе рассматриваются также, некоторые явления, относящиеся к вопросам о значении патриотического воспитания граждан, о бабувистском „интернационализме", об „изолированни" Республики.

В то же время уделяется внимание влиянию, оказанному на бабувистов их предшественниками и опытом французской революции.

UN ASPECT PEU ÉTUDIÉ DE L'IDÉOLOGIE BABOUVISTE : l' ORGANISATION MILITAIRE ET LA POLITIQUE EXTÉRIEURE DE LA „REPUBLIQUE DES EGAUX"

Résumé

La question des conceptions babouvistes concernant l'organisation militaire et la politique extérieure de la République qu'ils projetaient n'a été étudiée jusqu'à présent qu'incidemment. Or, une telle analyse nous permet la compréhension des relations preconisées par les „Egaux" non seulement entre les individus mais aussi entre les peuples.

Conformément aux conceptions de Babeuf et de ses disciples. l'organisation communiste de la France devrait déterminer une transformation essentielle de ses rapports envers les autres pays. Les

guerres offensives étaient totalement exclues ; les babouvistes n'acceptent que les guerres défensives ou celles menées pour aider les peuples luttant pour la liberté. Mais, comme la France devait être — du moins pour le commencement — le seul état communiste, des agréssions des pays voisines étaient prévisibles ; la République babouviste devait être toujours prête. Le principal moyen en était l'instruction militaire du peuple, assurée premièrement par un stage militaire obligatoire pour tous les citoyens de 20 à 25 ans. L'armée fallait constituer non seulement une force défensive mais aussi une unité productive et une école du communisme.

Dans l'article sont étudiés aussi, quelques aspects ayant rapport aux problèmes mentionnés. Tels sont : l'importance de l'éducation patriotique des citoyens, la question de l'internationalisme babouviste, de l'„isolement" de la République. En même temps on s'occupe de l'influence exercée sur les babouvistes par leurs prédécesseurs et notamment par la Révolution française.